

KONKURENCES PADOME

Elizabetes ielā 41/43, Rīga, LV-1010 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

Publiskojamā versija

L Ē M U M S

Rīgā

2002. gada 13. augustā

Nr. 37

(Prot. Nr.30, 2.§)

Par tirgus dalībnieku apvienošanos

Lieta Nr. p/02/05/4
Par "Telia AB" un "Sonera Corporation"
ziņojumu par apvienošanos

Konkurences padome 2002. gada 7. jūnijā saņēma Zviedrijas Karalistes kompānijas "Telia Aktiebolag (plc)" (turpmāk - Telia) ziņojumu par Telia un Somijas Republikas kompānijas "Sonera Corporation" (turpmāk - Sonera) paredzēto apvienošanos (turpmāk - Ziņojums), kas noformēts saskaņā ar Konkurences padomes 30.09.1998. apstiprinātajiem Metodiskajiem norādījumiem ziņojuma sastādīšanai par paredzamo vai notikušo apvienošanos. Atbilstoši Eiropas Savienības likumdošanai minētās kompānijas 28.05.2002. iesniegušas ziņojumu par apvienošanos arī Eiropas Komisijā, kas 10.07.2002. pieņēma lēmumu atļaut apvienošanos, vienlaikus izvirzot kompānijām papildu nosacījumus.

Izvērtējot Ziņojumā sniegto un papildus iegūto informāciju, kā arī ieinteresēto personu - Latvijas Interneta asociācijas (turpmāk - LIA), Latvijas Telekomunikāciju asociācijas (turpmāk - LTA), Latvijas Kabeltelevīzijas un telekomunikāciju operatoru asociācijas (turpmāk - LKTOA), SIA "Lattelekom SIA" (turpmāk - Lattelekom), SIA "Latvijas Mobilais Telefons" (turpmāk - LMT), SIA "Tele 2" (turpmāk - "Tele 2"), SIA "Datatel" (turpmāk - Datatel) sniegto informāciju un viedokļus, Konkurences padome

konstatēja:

Apvienošanās dalībnieki un darījums

1. Telia ir Zviedrijā reģistrēta telekomunikāciju kompānija, kurā 70,6% akciju pieder Zviedrijas valstij. Tās galvenie darbības veidi, kā norādīts Ziņojumā, ir mobilo telekomunikāciju pakalpojumi un marketings, platjoslas interneta pakalpojumi, starptautiskā nesēja darbība un fiksēto telekomunikāciju tīklu pakalpojumi. Telia apgrozījums pasaules tirgū 2001. gadā sastādīja 57 196 miljonus Zviedrijas kronu jeb apmēram 3 700 miljonus latu. Latvijas tirgū darbojas vairāki Telia meitas uzņēmumi. SIA "Telia Latvija" (Telia tieši pieder 100% daļu) veic saimniecisko darbību interneta un datu pārraides tirgos. SIA "Datatel" (Telia pastarpināti pieder 100% kapitāldaļu) darbojas interneta pakalpojumu tirgū. SIA "Telia MultiCom Dati" (Telia pastarpināti pieder 100% kapitāldaļu) arī veic uzņēmējdarbību interneta pakalpojumu tirgū. Bez tam ar telekomunikācijām saistītos tirgos darbojas SIA "Telia MultiCom", SIA "Infotel" un SIA "Latkoms", kurās Telia tieši vai pastarpināti pieder 100% kapitāldaļu. Telia pieder arī 24,5% kapitāldaļu vienā no diviem Latvijas mobilo telekomunikāciju tīkla operatoriem - LMT.

2. Sonera ir Somijā reģistrēta telekomunikāciju kompānija, kurā 52,8% akciju pieder Somijas valstij. Tās galvenie darbības veidi, kā norādīts Ziņojumā, ir mobilo un modernizēto telekomunikāciju pakalpojumi, fiksēto telekomunikāciju tīklu pakalpojumi. Soneras apgrozījums pasaules tirgū 2001. gadā sastādīja 2 187 miljonus eiro jeb apmēram 1 290 miljonus latu. Sonerai pastarpināti caur "Sonera Holding B.V.", kas ir 100% Soneras īpašums, pieder 100% kapitāldaļu Dānijā reģistrētā akciju sabiedrībā "Tilts Communications", kam savukārt pieder 49% kapitāldaļu Latvijas fiksēto telekomunikāciju operatorā Lattelekom. Bez tam Sonerai pastarpināti caur "Sonera Holding B.V." pieder 24,5% kapitāldaļu LMT.

3. Konkurences likuma 1.panta 9.punkts nosaka, ka tirgus dalībnieks ir "fiziskā vai juridiskā persona, līgumsabiedrība, kura veic vai gatavojas veikt saimniecisko darbību Latvijas teritorijā." Konkurences likuma mērķis, kas noteikts tā 2. pantā, ir "(...) aizsargāt, saglabāt un attīstīt brīvu, godīgu un vienlīdzīgu konkurenci visās tautsaimniecības nozarēs sabiedrības interesēs, ierobežojot tirgus koncentrāciju, (...)". Konkurences padomes uzdevums, īstenojot likuma mērķi, noteikts likuma 6. panta pirmās daļas 3. punktā: "Konkurences padome (...) ierobežo tirgus dalībnieku koncentrāciju, pieņemot lēmumus sakarā ar tirgus dalībnieku apvienošanos; (...)".

Konkurences padomei atbilstoši Konkurences likuma 2.pantam un 6.panta pirmās daļas 3.punktam ir pienākums ierobežot koncentrāciju konkrētā tirgū. Ārvalstu sabiedrību tieša vai netieša līdzdalība, kas dod iespēju realizēt

kādu no Konkurences likuma 1.panta 2.punktā noteiktiem izšķirošās ietekmes veidiem, sabiedrības, kas veic tiešu saimniecisko darbību Latvijas teritorijā, pamatkapitālā vai uz līguma pamata tās pārvaldē dod arī iespēju kontrolēt tās saimniecisko darbību. Apvienojoties ārvalstu sabiedrībām, kurām ir izšķiroša ietekme katrai pār savu Latvijas tirgus dalībnieku, izšķirošu ietekmi pār abiem Latvijas tirgus dalībniekiem iegūst viena sabiedrība, kas rada iespēju tai kontrolēt un koordinēt iepriekš divu neatkarīgu tirgus dalībnieku saimniecisko darbību. Tādējādi ir pamatoti uzskatīt, ka šajā gadījumā var notikt koncentrācija konkrētajā tirgū Latvijas teritorijā.

Konkurences padome, ņemot vērā Konkurences likuma 2. pantu un 6. panta pirmās daļas 3. punktu, uzskata par tiesiski pamatotu Konkurences likuma 1. panta 9. punktā ietvertā tirgus dalībnieka jēdzienu iztulkot paplašināti, atzīstot, ka ārvalstu sabiedrības, kuras realizē izšķirošo ietekmi Latvijas uzņēmēj sabiedrības, kontrolē to saimniecisko darbību un tādējādi veic netiešu saimniecisko darbību Latvijas teritorijā, ir uzskatāmas par tirgus dalībniekiem Konkurences likuma 1. panta 9. punkta izpratnē. Tādējādi Telia un Sonera ir uzskatāmas par tirgus dalībniekiem, kuru apvienošanās ietekmes uz konkrētiem tirgiem Latvijas teritorijā izvērtēšana ir Konkurences padomes likumiskā kompetencē.

4. Saskaņā ar Ziņojumā sniegto informāciju Telia un Sonera apvienošanās paredzēta akciju apmaiņas ceļā, kā rezultātā Sonera kļūs par Telia pilnībā piederošu apakšuzņēmumu (Telia un Sonera 26.03.2002. Apvienošanās līgums). Attiecīgu līgumu 26.03.2002. ir noslēguši arī abu kompāniju galvenie akcionāri - Somijas Republika un Zviedrijas Karaliste. Kā norādīts Ziņojumā, apvienošanās neparedz nekādas izmaiņas atkarīgo sabiedrību struktūrā vai to sabiedrību struktūrā, kurās Telia un/vai Sonera līdzdalība pārsniedz 10%.

4.1. Apvienošanās rezultātā Telia iegūs kontroli pār 49% no Lattelekom kapitāldaļām, kā arī tiesībām, ko "Tilts Communication" (Tilts) piešķir Jumta līgums, kas ir noslēgts starp Latvijas Republiku, Lattelekom un "Tilts Communications" un stājies spēkā 1994. gada 1. janvārī, un Vadības līgums, kas ir noslēgts starp Lattelekom un "Tilts Communications" (Vadītāju) un stājies spēkā 1994. gada 15. janvārī.

Saskaņā ar Jumta līguma 11.5. punktu "Direktoru padomes locekļu skaits ir vienpadsmit (11), no kuriem sešus (6) ievēl Latvijas Republika un piecus (5) ievēl Tilts. Direktoru padomes priekšsēdētāju katru gadu nozīmē Latvijas Republika. Neizšķirta balsojuma rezultātā priekšsēdētājam ir papildus vai izšķirošā balss". Tādējādi Latvijas Republikai ir tiesības iecelt tādu tirgus dalībnieku pārraudzības institūcijas locekļu skaitu, kas Latvijas Republikai nodrošina balsu vairākumu attiecīgā institūcijā.

Lattelekom statūtu 6.(a).(12). punkts nosaka, ka "saskaņā ar Vadības līguma noteikumiem: (i) Direktoru padome iecel Sabiedrības amatpersonas, kas ir sabiedrības darbinieki un kas darbojas saskaņā ar Direktoru padomes

prasībām; (ii) (...) nosaka robežu šādu Sabiedrības darbinieku pilnvarām un tiesībām rīkoties ar naudu; (iii) (...) apstiprina Sabiedrības gada budžetu un biznesa plānu; (iv) (...) apstiprina Sabiedrības darbinieku algu un prēmiju plānu; (v) Sabiedrība apmaksā sabiedrības Direktoru padomes dalībnieku darbu padomē (...). Tāpat atsevišķas Direktoru padomes pilnvaras nosaka statūtu 6.(a).(13)., 6.(a).(15). un 6.(a).(18). punkts.

Saskaņā ar Vadības līguma III.A.1. punktu un III.A.3. punktu Vadītājs izvēlas un Padome apstiprina Lattelekom Galveno izpilddirektoru un Galveno finanšu direktoru. Saskaņā ar Vadības līguma IV.B.d. punktu Galvenais izpilddirektors un Galvenais finanšu direktors ir Vadītāja kvalificēti darbinieki. Galvenais izpilddirektors un Galvenais finanšu direktors realizē Lattelekom pārvaldi atbilstoši savai kompetencei. Tādējādi "Tilts Communications" ir iespējas kontrolēt lēmumu pieņemšanu, kurus atbilstoši savai kompetencei pieņem Galvenais izpilddirektors vai Galvenais finanšu direktors. Galvenā izpilddirektora pilnvarās, ko nosaka Vadības līguma 2. pielikuma 1. daļa, ir sabiedrības pārvaldes struktūras darbības tieša kontrole un nodrošināšana un viņš ir atbildīgs Direktoru padomei pār tās politikas un stratēģijas interpretāciju attīstības programmās, par komerciālajiem un finansiālajiem mērķiem. Galvenais finanšu direktors saskaņā ar Vadības līguma 2. pielikuma 2. daļu atskaitās Galvenajam izpilddirektoram un nes atbildību par sabiedrības finansiālās vadības visiem aspektiem.

Saskaņā ar Vadības līguma IV.A. punktu, lai "veiktu pienākumus saskaņā ar šo līgumu, Vadītājs sniedz Lattelekom Vadības komandas pakalpojumus. Vadības komandā ietilpst personāls, ko nosaka šī līguma 2. pielikuma 3. daļa. Vadības komandas saraksts ik gadu desmit gadu periodā ir uzrādīts šī līguma 2. pielikuma 4. daļā. Vadības līguma IV.D. punkts nosaka, ka "visus Vadības komandas locekļus nodarbina un apmaksā Vadītājs; darbinieki visus sociālos pabalstus saņem tikai no Vadītāja". Tādējādi "Tilts Communications" ir iespējas kontrolēt to pārvaldes lēmumu pieņemšanu, kurus atbilstoši savai kompetencei pieņem vadības komandas locekļi. Nevar uzskatīt par pamatotu, ka šādu iespēju varētu novērst Vadības līguma IV.B.e. punktā noteiktās Direktoru padomes tiesības izbeigt jebkura Vadības komandas locekļa darba līgumu pamatotu iemeslu dēļ.

Tātad Telia un Sonera apvienošanās rezultātā Telia iegūst izšķirošu ietekmi Lattelekom, kas atbilst Konkurences likuma 15. panta pirmās daļas 3. punktā sniegtajai apvienošanās definīcijai: "Tirgus dalībnieku apvienošanās ir (...) tāds stāvoklis, kad viens vai vairāki tirgus dalībnieki iegūst izšķirošu ietekmi pār citu tirgus dalībnieku vai citiem tirgus dalībniekiem."

4.2. Apvienošanās rezultātā Telia iegūst kontroli uzņēmumā "Sonera Holding B.V.", tādējādi iegūstot 24,5% kapitāldaļu LMT. Saskaņā ar Ziņojumā sniegto informāciju un LMT statūtu 9. panta 7. punktu pašlaik Sonera un Telia kopā nozīmē četrus no septiņiem LMT Padomes (pārvaldes institūcijas) locekļiem, tādēļ un arī atbilstoši Ziņojumā norādītajam abiem apvienošanās

dalībniekiem ir kopīga izšķiroša ietekme LMT saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 2. punktu. Pēc apvienošanās Telia tieši piederēs 49% kapitāldaļu LMT, bez tam, netieši - caur Lattelekom - vēl 11,3% kapitāldaļu, kopā - 60,3% kapitāldaļu.

Tātad Telia un Sonera apvienošanās rezultātā Telia iegūst izšķirošu ietekmi LMT, kas atbilst Konkurences likuma 15. panta pirmās daļas 3. punktā sniegtajai apvienošanās definīcijai.

4.3. Ņemot vērā iepriekš minēto, Sonera un Telia apvienošanās, kas notiek ārpus Latvijas, Latvijas robežās izpaužas kā divi apvienošanās darījumi - pirmkārt, Telia iegūst izšķirošu ietekmi Latvijā reģistrētā sabiedrībā Lattelekom un, otrkārt, Telia iegūst izšķirošu ietekmi Latvijā reģistrētā sabiedrībā LMT. Konkurences likuma 1. panta 9. punktā sniegtā tirgus dalībnieka definīcija nosaka, ka "(...) Ja tirgus dalībniekam vai vairākiem tirgus dalībniekiem kopā ir izšķiroša ietekme uz vienu vai vairākiem citiem tirgus dalībniekiem, tad visus tirgus dalībniekus šā likuma izpratnē var uzskatīt par vienu tirgus dalībnieku". No minētā izriet, ka apvienošanās rezultātā Lattelekom un LMT kopā ar Telia un citām tās radniecīgajām sabiedrībām (skat. 1. punktu) kļūst par vienu tirgus dalībnieku, kas veic saimniecisko darbību gan Latvijas robežās, gan ārpus tām.

5. Ņemot vērā to, ka ārvalstu kompāniju Telia un Sonera apvienošanās rezultātā Latvijas uzņēmējsabiedrības Lattelekom un LMT kļūst par vienu tirgus dalībnieku un notiek ievērojama koncentrācija Latvijas telekomunikāciju tirgū, kā arī pamatojoties uz starptautiskajām publiskajām tiesībām, konkrēti - uz "ietekmes doktrīnu", Konkurences padomei, lai veiktu tai ar likumu noteiktos uzdevumus, ir tiesības un pienākums izvērtēt minēto darījumu, konstatēt tā izraisītās sekas Latvijas tirgū un, ja nepieciešams, uzlikt tirgus dalībniekiem obligāti izpildāmus noteikumus. Tādēļ saskaņā ar Konkurences likuma 16. panta otrās daļas nosacījumiem Konkurences padome noskaidroja, vai apvienošanās rezultātā rodas vai nostiprinās dominējošais stāvoklis, kas ievērojami kavēs, ierobežos vai deformēs konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū.

Konkrētie tirgi

6. Ziņojumā Telia ir identificējusi četrus tirgus, kas varētu tikt ietekmēti apvienošanās rezultātā: fiksētā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgus, mobilā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgus, interneta pakalpojumu tirgus un komerciālo datu pārraides tirgus. Tie ir tirgi, kuros saimniecisko darbību veic apvienošanās dalībnieki un to kontrolētie uzņēmumi.

Gan fiksētais telekomunikāciju tīkls, gan abu mobilo operatoru - LMT un "Tele 2" - telekomunikāciju tīkli pārklāj vairāk kā 80% Latvijas teritorijas. Bez tam uzņēmējdarbību telekomunikāciju nozarē Latvijā regulē speciālā likumdošana, kas paredz tirgus dalībnieku licencēšanu un ierobežoto nacionālo resursu (nacionālo radiofrekvenču spektrs un nacionālā numerācijas telpa)

piešķiršanu, tādēļ visu turpmāk apskatīto pakalpojumu ģeogrāfiskais tirgus ir Latvijas teritorija.

7. Gan fiksētajā, gan mobilajā publiskajā telekomunikāciju tīklā var sniegt līdzīgus pakalpojumus - balss telefonijas, interneta piekļuves un datu pārraides pakalpojumus. Tomēr atšķirīgo tehnoloģiju dēļ interneta piekļuves un datu pārraides pakalpojumi, kas sniegti mobilajā tīklā, nav pietiekoši ātri, droši un kvalitatīvi, tādēļ no pieprasījuma puses šie pakalpojumi nav uzskatāmi par aizvietojamiem ar attiecīgajiem pakalpojumiem fiksētajā tīklā. Ziņojumā norādīts, ka arī no piedāvājuma puses pakalpojumi, kas sniegti vienā tīklā, nav aizvietojami ar pakalpojumiem, kas sniegti otrā, lielo kapitālieguldījumu dēļ, kas nepieciešami jauna, cita tipa telekomunikāciju tīkla izveidei.

8. Saskaņā ar likuma "Par telekomunikācijām" 1. pantā sniegtajiem terminu skaidrojumiem publiskais telekomunikāciju tīkls ir "fiziskajai vai juridiskajai personai vispārējai lietošanai paredzēts telekomunikāciju tīkls, kuru pilnīgi vai daļēji izmanto publiski pieejamu telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanai" (1. panta 17. punkts). Terminu "telekomunikāciju pakalpojumi" likums skaidro kā "pakalpojumi, kas nodrošina pilnīgu vai daļēju signālu pārraidi un/vai maršrutizāciju publiskajos telekomunikāciju tīklos, izņemot televīzijas un radio apraidi" (1. panta 24. punkts). Atsevišķi likums skaidro terminu "balss telefonijas pakalpojums"; tas ir "publiski pieejams telekomunikāciju pakalpojums, kas komerciālos nolūkos nodrošina runas signālu pārraidi starp publiskajam telekomunikāciju tīklam vai publisko telekomunikāciju tīklu noteiktiem pieslēgtiem punktiem pieslēgtām telekomunikāciju gala iekārtām reālā laika mērogā" (1. panta 2. punkts).

9. Balss telefonijas pakalpojums ir visizplatītākais telekomunikāciju pakalpojuma veids. Balss telefonijas gala lietošanas funkcija šā pakalpojuma saņēmējam ir runas signālu pārraide no patērētāja līdz adresātam vienā publiskajā telekomunikāciju tīklā vai starp vairākiem publiskajiem telekomunikāciju tīkliem. Runas (balss) pārraide nenotiek reālā laika mērogā, kā to nosaka likumā "Par telekomunikācijām" dotā balss telefonijas pakalpojuma definīcija. Notiek runas (balss) pārveide ciparu kodā, kas datu pakešu veidā var tikt uzkrāta un pārraidīta pa dažādiem sakaru kanāliem - parastajiem vai optiskajiem kabeļiem vai noteiktā radiofrekvenču spektrā. Nereti, arī starptautisko sarunu nodrošināšanai, vienlaicīgi tiek izmantoti gan fiksētie, gan mobilie telekomunikāciju tīkli, un patērētāja izvēli neietekmē tas, kurā no tiem saruna tiek pārraidīta, bet gan pakalpojuma saņemšana - notikusi saruna.

10. Konkurences padome atzīst "Tele 2" viedokli, ka "(...) Patērētājs, iegādājoties balss telefonijas pakalpojumu, vēlas nodrošināt sev ātru un ērtu

savstarpējās saziņas iespēju, izmantojot balss pārraidi. Ņemot vērā, ka šo vajadzību var apmierināt gan fiksētais, gan mobilais sakaru tīkls, tad, kā rāda mūsu pieredze, klientu lielākoties neinteresē, ar kādām metodēm un tehnoloģijām viņš šo pakalpojumu saņem. Patērētājam ir svarīgs pats rezultāts, vai tas apmierina viņa vajadzību vai nē. Tādēļ patērētāja izvēli par labu vienam vai otram pakalpojuma veidam galvenokārt nosaka citi raksturlielumi, kā cena un kvalitāte, pakalpojuma ātra un ērta pieejamība u.tml.” (“Tele 2” 27.05.2002. vēstule Nr. 1-1/2457).

11. Arī Lattelekom izsaka līdzīgu viedokli: “Pieredze, kas iegūta analizējot gan Latvijas, gan ārvalstu tirgus, rāda, ka, pieaugot mobilo telefonu tīklu abonētu skaitam, aizvien lielāka daļa balss telefonijas pakalpojumu tiek sniegta un saņemta, izmantojot mobilos telefona aparātus. To netieši apliecina fiksēto telekomunikāciju tīklu abonētu skaita un sarunu apjoma fiksētajos tīklos samazināšanās tendence, kas novērojama daudzās valstīs ar pietiekami augstu mobilo telefonu lietotāju skaitu. Tāpēc varētu pieņemt, ka balss telefonijas vai balss pārraides telekomunikāciju pakalpojumu tirgus tiek uzskatīts par vienu tirgu, kurā pakalpojumu sniedzēju atkarībā no apstākļiem, kādos konkrētā brīdī atrodas lietotājs, var brīvi izvēlēties neatkarīgi no tā, vai tas būtu fiksētā tīkla operators vai mobilā tīkla operators.” (Lattelekom 22.05.2002. vēstule Nr. 02-10/28).

12. Ņemot vērā minēto, kā arī Eiropas Komisijas 13.10.1999. lēmumā lietā COMP/M.1439-TELIA/TELENOR konstatēto, ka fiksētajā telekomunikāciju tīklā sniegtie pakalpojumi pagaidām nav savstarpēji aizvietojami ar mobilajā telekomunikāciju tīklā sniegtajiem pakalpojumiem, tika pētīts, vai Latvijas apstākļos minētie pakalpojumi balss telefonijas jomā būtu savstarpēji aizstājami. Konkurences padome analizēja klientu skaita dinamiku fiksētajam un mobilajiem operatoriem. Pašreizējo telekomunikāciju tīklu operatoru klientu skaita dinamiku laikā no 1998. gada sākuma līdz 2002. gada pirmajam pusgadam atspoguļota tabulā Nr. 1 (datus snieguši paši operatori: Lattelekom 22.05.2002. vēstule Nr. 02-10/28, LMT 22.05.2002. vēstule Nr. 2114/BP, “Tele 2” 27.05.2002. vēstule Nr. 1-1/2457).

Tabula Nr. 1

Datums	Lattelekom	LMT	Tele 2
30.06.1998.	(*)	(*)	(*)
31.12.1998.	(*)	(*)	(*)
30.06.1999.	(*)	(*)	(*)
31.12.1999.	(*)	(*)	(*)
30.06.2000.	(*)	(*)	(*)
31.12.2000.	(*)	(*)	(*)
30.06.2001.	(*)	(*)	(*)

31.12.2001.	(*)	(*)	(*)
01.05.2002.	(*)	(*)	(*)

Kā redzams no tabulas datiem, mobilo operatoru klientu skaita palielināšanās (apskatāmajā periodā - vairāk kā (*) tūkst. katram operatoram) nav adekvāta fiksētā operatora klientu skaita samazinājumam ((*) tūkst.), nav novērojama datu tieša korelācija. Viens no iemesliem varētu būt tas, ka liela daļa klientu vēlas saglabāt arī fiksētā telekomunikāciju tīkla pieslēgumu, lai nodrošinātu sev iespēju saņemt interneta piekļuves un datu pārraides pakalpojumus. Tomēr tik ievērojama klientu skaita izmaiņu atšķirība nevar būt pierādījums pakalpojumu savstarpējai aizvietošanai.

13. Abonēšanas maksa gan fiksētajā telekomunikāciju tīklā, gan mobilajos telekomunikāciju tīklos ir salīdzināma. Ir atšķirības pieslēguma izmaksās (fiksētās līnijas ierīkošanā), tomēr tendenci uz cenu izlīdzināšanos var novērot Lattelekom akciju laikā, kad līnijas ierīkošanas cena tiek vairākkārt samazināta (Tabula Nr. 2).

Tabula Nr. 2

Pakalpojums	Lattelekom	LMT	Tele 2
Abonēšanas maksa ar PVN (Ls)	3,54	4,78	3,0
Pieslēguma maksa ar PVN (Ls)	70,8 (akciju laikā - 15,0)	15,34	14,16

14. Tarifu atšķirība vietējām un iekšzemes sarunām fiksētajā telekomunikāciju tīklā un mobilajā telekomunikāciju tīklā ir ievērojama. Tas saistīts ar mobilo sakaru tehnoloģiju, kā arī papildus izmaksām, ko veido līgumattiecības ar Lattelekom par starpsavienojumiem. Lattelekom tarifi vietējām sarunām fiksētajā telekomunikāciju tīklā (pamattarifs darba laikā) sastāda 23-26%, bet iekšzemes tālsarunām - 70-80% no mobilo operatoru noteiktajiem tarifiem savā tīklā. Tajā pašā laikā tarifs sarunām starp dažādiem telekomunikāciju tīkliem Lattelekom ir noteikts par 36-46% augstāks kā mobilo tīklu operatoriem. Mobilo telekomunikāciju operatori piedāvā pazeminātus tarifus atsevišķiem sarunu veidiem, piem., LMT - "Drauga tālrunis" 0,0826 Ls/min.*, "Ģimenes tālrunis" 0,0885 Ls/min.; "Tele 2" - "Draugu tālrunis Tele 2 tīklā" 0,0650 Ls/min., "Draugu tālrunis Lattelekom tīklā" 0,1180 Ls/min. Arī mobilo telekomunikāciju operatoru telekomunikāciju pakalpojumu tarifu dinamika (periodiska samazināšanās) norāda uz tendenci tarifiem izlīdzināties.

15. Tika izvērtēta arī fiksētā un mobilo operatoru nodrošināto sarunu laika (minūšu) un attiecīgā neto apgrozījuma dinamika pēdējos trīs gados

(Tabula Nr. 3). (Ziņojuma iesniedzēja zvērinātu advokātu biroja “Grunte & Cers” 16.07.2002. vēstule Nr. 3; “Tele 2” 23.07.2002. vēstule Nr. 1-1/2753).

Tabula Nr. 3

Operators	Rādītāji	1999.g.	Tirgus daļa	2000.g.	Tirgus daļa	2001.g.	Tirgus daļa
Lattelekom	Sar. min. milj.	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
	Neto apgroz. tūkst. Ls	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
LMT	Sar. min. milj.	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
	Neto apgroz. tūkst. Ls	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
Tele 2	Sar. min. milj.	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
	Neto apgroz. tūkst. Ls	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)

Kā redzams no tabulas datiem, Lattelekom nodrošināto sarunu apjoms praktiski nav mainījies, bet mobilo operatoru sarunu apjoms divu gadu laikā ir dubultojies.

16. Minētie fakti un tendences norāda uz zināmu fiksēto balss pakalpojumu un mobilo balss pakalpojumu konvergenci arī Latvijā, tomēr tas neļauj atzīt, ka publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla operatora Lattelekom sniegtie balss telefonijas pakalpojumi varētu tikt uzskatīti par savstarpēji aizvietojamiem ar publisko mobilo telekomunikāciju tīklu operatoru LMT un “Tele 2” sniegtajiem balss telefonijas pakalpojumiem. Tādēļ publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā sniegtie pakalpojumi un publiskajā mobilajā telekomunikāciju tīklā sniegtie pakalpojumi ir uzskatāmi par atsevišķiem pakalpojumu tirgiem.

17. No regulēšanas viedokļa gan Eiropas Savienībā, gan Latvijā fiksētā telekomunikāciju tīkla un mobilā telekomunikāciju tīkla balss telefonijas pakalpojumi tiek vērtēti atsevišķi. Tam par pamatu ir tīklu atšķirīgās tehnoloģijas, lietošanas iespējas un funkcionalitāte, citu telekomunikāciju pakalpojumu izmantošanas iespējas (piem., faksa, ISDN pieslēgumu, izzvanpieēju interneta tīklam pamatā sniedz tikai fiksētā telekomunikāciju tīkla operators), atšķirīga telekomunikāciju pakalpojumu kvalitāte, atšķirības tarifos (Lattelekom viedoklis 22.05.2002. Nr. 02-10/28).

18. Ziņojuma autori, atsaucoties uz Eiropas Komisijas 13.10.1999. pieņemto lēmumu lietā COMP/M.1439-TELIA/TELENOR, uzsver (25.07.2002. vēstule), ka mobilitāte ir galvenā atšķirība starp mobilajiem un fiksētajiem balss telefonijas pakalpojumiem, vērtējot no pieprasījuma puses. Kā neaizvietojamību pamatojoši faktori tiek minēti arī pieslēguma saņemšanas ātrums, gala iekārtu funkcionalitāte un atšķirības tarifos. Arī 10.07.2002. lēmumā lietā COMP/M.2803-Telia/Sonera Eiropas Komisija apstiprina savu iepriekš izdarīto secinājumu.

19. Līdzīgu atzinumu sniedzis neatkarīgais eksperts (*). Balss telefonijas pakalpojums ir salīdzināts pēc vairākām pazīmēm un atribūtiem: balss pārraides ātruma un kvalitātes, seansa tiptiem un pieejamības, personālās adresācijas un izsaukuma, iespējamiem papildpakalpojumiem, cenām un klientu pirktspējas. Valstīs, kuras mobilo telekomunikāciju attīstībā Latviju apsteidz par 2-3 gadiem, mobilo balss pakalpojumu tirgus strauji pieaug un pārņem fiksēto pakalpojumu tirgu. Turpretī fiksēto tīklu pakalpojumi attīstās ISDN un platjoslas interneta virzienā, kas arī ir strauji augošs tirgus. Telekomunikāciju tirgu regulējošām institūcijām ir ļoti būtiski apzināties, ka mobilo telekomunikāciju tehnoloģijas nekad nevarēs aizvietot fiksēto tīklu tehnoloģijas un arī otrādi. Radiofrekvenču spektrs un tā caurlaides spēja ir ierobežota, turpretī fiksētā tīkla tehnoloģijām, piem., šķiedru optikas kabeļiem šādu ierobežojumu praktiski nav. Tāpēc arī nākotnē šīs tehnoloģijas pastāvēs atsevišķi un pastāvēs arī uz šīm tehnoloģijām bāzēto pakalpojumu tirgi: vieni nodrošinās mobilitāti ar ierobežotu caurlaides spēju, otri - ar praktiski neierobežotu informācijas caurlaides spēju, bet fiksētos punktos. Konkurences padome atzīst eksperta secinājumu, ka publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla pakalpojumi un publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla pakalpojumi nav savstarpēji aizvietojami, jo fiksētā tīkla balss pakalpojumiem piemīt visas mobilā tīkla pakalpojumu īpašības, bet nepiemīt tādas klientiem ļoti būtiskas un tirgus augšanu noteicošas īpašības kā pakalpojumu pieejamība klienta mobilitātes gadījumā un personālā adresācija.

Tādējādi publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla pakalpojumi un publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla pakalpojumi veido atsevišķus konkrētos tirgus, kuros turpmāk tiks analizētas apvienošanās iespējamās sekas.

Publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgus

20. Saskaņā ar likuma “Par telekomunikācijām” Pārejas noteikumu 1. un 2. punktu līdz 2003. gada 1. janvārim Lattelekom ir vienīgais publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla operators Latvijā. Likums Lattelekom nosaka ekskluzīvas tiesības pārvaldīt, attīstīt un ekspluatēt publisko fiksēto telekomunikāciju tīklu Latvijas Republikā, nodrošināt vietējos, iekšzemes un starptautiskos fiksētos balss telefonijas pakalpojumus publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā, kā arī nomāto līniju pakalpojumus Latvijas Republikā. Tādēļ, vērtējot apvienošanās iespējamās sekas, publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgu var sadalīt sīkāk: 1) vietējo un iekšzemes fiksētā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgus; 2) starptautisko fiksētā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgus jeb telekomunikāciju starptautiskās piekļuves pakalpojumu tirgus; 3) nomāto līniju pakalpojumu tirgus. Atbilstoši minētā likuma Pārejas noteikumu 2.3. apakšpunktam Lattelekom ir tiesības nodot minēto telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanu citām juridiskajām personām uz līguma pamata. Kā minēts šā lēmuma 3.1. punktā, apvienošanās rezultātā Telia iegūst izšķirošu ietekmi Lattelekom.

21. Lattelekom 1999. gadā noslēdza līgumu ar Datatel par iekšzemes ciparu līnijas nomu un jaudu savienojumu (34 Mbit/s) ar starptautisko ciparu nomāto līniju Ventspilī, kuru savukārt no īpašniekiem (Sonera, “Tele 2” un Lattelekom) nomā Telia. Paraleli Telia pilnveidoja savu kabeļu tīklu Baltijā un izveidoja daudz jaudīgāku starptautisko pieslēgumu arī Liepājā. Datatel īpašumā ir kabeļa Šventoja-Liepāja daļa, kas atrodas Latvijas teritoriālajos ūdeņos, kā arī pārējā nepieciešamā infrastruktūra. Tādēļ Datatel pašlaik ir uzskatāma par Lattelekom konkurentu telekomunikāciju starptautiskās piekļuves pakalpojuma sniegšanā Latvijā un nodrošina vietējās interneta piekļuves pakalpojumu un datu pārraides pakalpojumu sniedzējiem pieeju globālajiem telekomunikāciju tīkliem. Kā norāda Datatel (06.08.2002. vēstule Nr. V/34/02/1), sākot ar 2003. gada 1. janvāri, tā varēs sniegt starptautisko telekomunikāciju piekļuves pakalpojumus arī citu (balss telefonijas, datu pārraides) telekomunikāciju pakalpojumu sniedzējiem Latvijā.

22. Pēc apvienošanās Lattelekom un Datatel kā Telia kontrolētas uzņēmēj sabiedrības var tikt uzskatītas par vienu tirgus dalībnieku, tādēļ ir pamats bažām, ka konkurence telekomunikāciju starptautiskās piekļuves pakalpojumu tirgū nepastāvēs. Tā šo situāciju vērtē arī Latvijas Interneta asociācija (vēstule Nr. 2-06/2002). Kā norāda Datatel, Telia stratēģija ir virzīta uz sava kabeļtīkla attīstību Baltijā, savienojot Zviedriju, Poliju, Latviju, Lietuvu, Igauniju, Krieviju un Somiju ar savu globālo optisko kabeļtīklu “Viking Network” un veicot attiecīgas investīcijas. Katrā no valstīm šo tīklu

apsaimniekošanai un Telia produktu izplatīšanai izveidotas meitas sabiedrības, kāda ir arī Datatel. Šo sabiedrību darbība nav vērsta uz telekomunikāciju pakalpojumu lietotājiem, bet gan uz telekomunikāciju pakalpojumu sniedzējiem attiecīgajā valstī, iznomājot tiem nepieciešamās jaudas savos kabeļos. Datatel uzskata, ka arī Lattelekom fiksētais telekomunikāciju tīkls ir izveidots ar mērķi sasniegt iespējami daudz lietotāju, tai nepieder praktiski nekāda starptautiskā infrastruktūra un starptautisko telekomunikāciju pakalpojumus tā pērk no citu valstu operatoriem. Tādēļ Lattelekom nākotnē nebūtu jāuzskata par Datatel konkurentu, jo tā attīstīšoties kā nacionālais operators. Jebkurā gadījumā tas nozīmē, ka starptautiskais pieslēgums globālajiem telekomunikāciju tīkliem varēs notikt tikai ar viena tirgus dalībnieka - Telia jeb tā kontrolēto sabiedrību - starpniecību.

23. Saskaņā ar SPRK Noteikumu 2.6. punktu nomāto līniju pakalpojumi ir “fizisku vai virtuālu, publiskajos telekomunikāciju tīklos izdalīto vai izveidoto, pastāvīgo sakaru kanālu telekomunikāciju pakalpojumi, kas nodrošina signālu pārraidi starp diviem noteiktiem pieslēguma punktiem, neizmantojot komutācijas iekārtas”. Pašlaik nomāto līniju pakalpojumus sniedz publisko telekomunikāciju tīklu operatori Lattelekom un LMT, kuru rīcībā ir vislabāk attīstītie telekomunikāciju tīkli ar visplašāko pārklājumu. Saskaņā ar likuma “Par telekomunikācijām” Pārejas noteikumos noteiktajām ekskluzīvajām tiesībām Lattelekom atrodas monopolstāvoklī publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla starptautisko un iekšzemes nomāto līniju pakalpojumu tirgū. Pēc apvienošanās jaunais tirgus dalībnieks - Lattelekom un LMT - var iegūt dominējošo stāvokli gan publiskā fiksētā, gan publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla starptautisko un iekšzemes nomāto līniju pakalpojumu tirgū.

Publiskā mobilo telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgus

24. Latvijā pašlaik pakalpojumus sniedz divi publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla operatori - LMT un “Tele 2”. LMT tirgus daļa ir ap 70-80% (vērtējot pēc gada neto apgrozījuma un nodrošināto sarunu minūšu skaita), tomēr pagaidām nevar uzskatīt, ka LMT ir arī tirgus vara, jo gan LMT, gan “Tele 2” uzvedība tirgū liecina par savstarpēju atkarību un konkurenci, kas izpaužas tarifu periodiskā samazināšanā un arvien jaunu pakalpojumu piedāvāšanā lietotājiem. Ir izsludināts konkurss uz trešā mobilā telekomunikāciju tīkla operatora licenci, tādēļ iespējama jauna tirgus dalībnieka ienākšana šajā tirgū.

25. Pēc apvienošanās, LMT, Lattelekom un Datatel kļūstot par vienu tirgus dalībnieku, LMT stāvoklis tirgū var ievērojami nostiprināties. Telia iegūs izšķirošu ietekmi gan LMT, gan Lattelekom, kas var ievērojami mazināt to konkurējošo darbību un veicināt koordinējošo uzvedību tirgū. LMT var kļūt

pieejamāks Lattelekom publiskais fiksētais telekomunikāciju tīkls un cita infrastruktūra, kā arī Datatel īpašumā esošā starptautiskā telekomunikāciju infrastruktūra. Ņemot vērā to, ka publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla un publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla pakalpojumi veido atsevišķus konkrētos tirgus, apvienošanās rezultātā nenotiek LMT un Lattelekom horizontālā integrācija, t.i., darījuma rezultātā LMT tirgus daļa publiskā mobilo telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgū nepalielinās.

LMT var kļūt pieejamāki Telia finansu resursi, zināšanas par jaunām tehnoloģijām, iespējami izdevīgāki viesabonēšanas līgumu nosacījumi citās Baltijas valstīs, Somijā, Zviedrijā, u.tml. Ņemot vērā LMT lielo tirgus daļu un klientu bāzi, apvienošanās rezultātā var izveidoties LMT tirgus vara un LMT var iegūt dominējošo stāvokli mobilo telekomunikāciju pakalpojumu tirgū, kavējot "Tele 2" tirgus daļas pieaugumu un it sevišķi apgrūtinot jaunā operatora ienākšanu tirgū. Jaunajam operatoram būs jāpārvar augsta kapitālieguldījumu barjera, izveidojot savu telekomunikāciju tīklu, kā arī nodrošinot pieeju starptautiskajiem telekomunikāciju tīkliem, kur arī pēc apvienošanās izveidosies Lattelekom un Datatel dominance.

Interneta starptautiskās piekļuves pakalpojumu tirgus

26. Saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 29.05.2002. apstiprināto "Noteikumu par telekomunikāciju pakalpojumiem un pakalpojumu grupām, uz kurām attiecas vispārējo atļauju reģistrēšana un individuālo licenču izsniegšana" (turpmāk - SPRK Noteikumi) 2.5. punktu interneta piekļuves pakalpojumi ir "publiski pieejami telekomunikāciju pakalpojumi, kas nodrošina signālu pārraidi un/vai maršrutizāciju starp klienta gala iekārtu (datoru, modemu u.c.) vai privāto tīklu un interneta pakalpojuma sniedzēja iekārtu (serveri, maršrutētāju, u.c.) datu lejupielādei un augšupielādei interneta datu pārraides tīklā". Interneta piekļuves pakalpojums dod lietotājam iespēju piekļūt jebkuram punktam globālajā interneta tīklā. Lai to nodrošinātu, nepieciešams savienojums ar starptautiskajiem telekomunikāciju tīkliem.

27. Interneta starptautiskās piekļuves pakalpojumi ir viens no pakalpojumu veidiem, kas tiek sniegts publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā, tādēļ visi aspekti, kas tika izvirzīti analizējot publiskā fiksētā telekomunikāciju pakalpojumu tirgu iepriekš, attiecas jo īpaši uz interneta starptautiskās piekļuves pakalpojumu tirgu. Pašlaik šajā tirgū darbojas divi neatkarīgi tirgus dalībnieki - Lattelekom un Datatel, kas savu pakalpojumu sniedz interneta vietējās piekļuves pakalpojumu sniedzējiem, kas savukārt sniedz pakalpojumus lietotājiem vai citiem pakalpojumu sniedzējiem. Pēc apvienošanās starptautiskās interneta piekļuves pakalpojumu sniegs viens apvienotais tirgus dalībnieks.

Interneta vietējās piekļuves pakalpojumu tirgus

28. Vietējās interneta piekļuves pakalpojumus var sniegt, izmantojot gan fiksētos telekomunikāciju tīklus, gan mobilos. Fiksētajos telekomunikāciju tīklos lietotājiem tiek piedāvāta iezvana pieeja un pastāvīgās pieejas (ISDN vai DSL). Atkarībā no lietotāju prasībām, vietējās interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēji Latvijā var nodrošināt jebkuru no pieejām, arī mobilo - ar WAP tehnoloģiju palīdzību, tādēļ sīkāka vietējās interneta piekļuves pakalpojumu tirgus dalīšana nav nepieciešama.

29. Vietējās interneta piekļuves pakalpojuma sniedzēji var veidot savu tīklu, apvienojot savu infrastruktūru ar nomātajām līnijām, vai arī pirkt telekomunikāciju pakalpojumus no operatoriem vai tīklu īpašniekiem. Jebkurā gadījumā vietējās interneta piekļuves pakalpojumu sniedzējiem ir nepieciešama pieeja vietējai infrastruktūrai, izmantojot nomātās līnijas, optiskos kabeļus, publisko telekomunikāciju tīklu un ISDN vai DSL (Ziņojumā ietvertā informācija, atsaucoties uz Eiropas Komisijas 13.10.1999. lēmumu lietā COMP/M.1439-TELIA/TELENOR).

30. Interneta vietējās piekļuves pakalpojumus gala lietotājiem, kā arī šā pakalpojuma tālāksniedzējiem piedāvā vairāk kā 10 uzņēmējsabiedrības, kas ir vertikāli saistītas ar interneta starptautiskās piekļuves pakalpojuma sniedzējiem - Lattelekom un/vai Datatel. Lielākās no tām - Lattelekom (ar preču zīmi "Apollo"), a/s "Microlink Data AS" ("Delfi"), SIA "Latnet Serviss" un SIA "Telia Latvija" - kopā tirgū aizņem ap (*)%. Lattelekom tirgus daļa, kā norādīts Ziņojumā, dažādos avotos svārstās no (*)% līdz (*)%. SIA "Telia Latvija" daļa norādīta (*)%, SIA "Telia MultiCom Dati" - (*)%. Satiksmes ministrijas izsniegtās datu pārraides un interneta pakalpojumu sniedzēju licences un atļaujas Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā ir pārreģistrējušas 11 uzņēmējsabiedrības (SPRK 29.07.2002. vēstule Nr. 2-2.71/1264).

Datu pārraides pakalpojumu tirgus

31. Datu un elektronisko ziņojumu pārraides pakalpojumi saskaņā ar SPRK Noteikumu 2.2. punktu ir "publiski pieejamie telekomunikāciju pakalpojumi, kas nodrošina signālu pārraidi un/vai maršrutizāciju publiskajos telekomunikāciju tīklos, izņemot interneta piekļuves un balss pārraides pakalpojumus". Datu pārraides pakalpojums ir tehnoloģiski vienkāršāks un plašāk izmantots pakalpojuma veids nekā elektronisko ziņojumu pārraides pakalpojums. Datu pārraides pakalpojums nodrošina ātru un drošu vietēja mēroga vai starptautisku datu pārraidi. Datu pārraides pakalpojuma sniedzēji var veidot savu tīklu, apvienojot savu infrastruktūru ar nomātajām līnijām, vai arī pirkt telekomunikāciju pakalpojumus no operatoriem vai tīklu īpašniekiem.

Jebkurā gadījumā datu pārraides pakalpojumu sniedzējiem ir nepieciešama pieeja vietējai infrastruktūrai, izmantojot nomātās līnijas, optiskos kabeļus, publisko telekomunikāciju tīklu un ISDN.

32. Datu pārraides pakalpojumu tirgū darbojas Lattelekom, SIA "Telia Latvija", a/s "Microlink Data AS", Valsts informācijas tīklu aģentūra, Latvijas Valsts Radio un televīzijas centrs u.c. Lattelekom tirgus daļa saskaņā ar Ziņojumā sniegto informāciju ir (*), SIA "Telia Latvija" - (*). Savu darbību datu pārraides tirgū, gan ar ļoti nelielu tirgus daļu, apliecina arī LMT (22.05.2002. vēstule Nr. 2114/BP).

Apvienošanās seku izvērtējums

33. Kā teikts Ziņojumā, Telia un Sonera "apvienošanās mērķis ir nostiprināt finansiālo stāvokli, lai konkurētu ar jaunām iespējām Eiropā un ārpus Eiropas, sasniegtu efektivitāti un saskaņotību, kā arī iegūtu mērogu konkurēšanai ar lielākajiem pan-Eiropas konkurentiem. Šīs attīstības rezultātā tiek paredzēts, ka apvienošanās ierobežos (Telia un Sonera) ieguldījumu pārklāšanos, optimizēs līdzekļus (...), zināšanas (par tehnoloģijām) un produktu un pakalpojumu izvēli, nodrošinot izmaksu samazināšanos, utt., līdz ar to palielinot apvienotā uzņēmuma konkurētspēju tirgū un uzlabojot patērētājiem sniegto pakalpojumu kvalitāti." Ziņojuma autori uzskata, ka "kopīga pakalpojuma attīstība un apvienotas kompetences priekšrocība ir minama kā pozitīvs aspekts. (...) Līdzekļu saskaņotība un Telia AB (publ) un Sonera Corporation kopīgā kompetence dos ieguldījumu sniegto pakalpojumu daudzveidošanā un to kvalitātes uzlabošanā. Tā ļaus paplašināt produktu klāstu un optimizēt citus uz klientiem orientētus jauninājumus, kā arī uzlabot izpildes kvalitāti un efektivitāti. Apvienošanās arī sekmēs infrastruktūras attīstību, izmantojot jaunākas tehnoloģijas un progresīvākus un mūsdienīgākus risinājumus. Tas netieši labvēlīgi ietekmētu Latvijas interneta pakalpojumu un komerciālo datu pārraides tirgus, kuros darbojas Telia AB (publ) atkarīgās sabiedrības, LMT SIA un Lattelekom SIA."

34. Arī ieinteresētās personas Latvijā atzīst vairākus pozitīvus apvienošanās aspektus. Viņas paredz, ka apvienošanās dos iespēju vienotajam uzņēmumam ietaupīt finansu līdzekļus un līdz ar to samazināt tarifus. Uzlabosies stāvoklis apvienotā uzņēmuma iekšienē. Tas varētu nodrošināt Latvijai arvien modernākus sakarus par pieejamu cenu. Jaunais uzņēmums būs ekonomiski gatavs uzturēt zemas pakalpojumu cenas, kā tas ir Zviedrijā, nodrošināt 100% pārklājumu gan fiksētajiem, gan mobilajiem sakariem. Daži eksperti pat uzskata, ka apvienošanās nekādi neietekmēs Latvijas telekomunikāciju tirgu.

35. Apvienošanās tomēr izraisa bažas par turpmāko situāciju telekomunikāciju tirgū. LTA prezidija locekļi uzskata, ka “apvienošanās rezultātā Latvijā izveidosies monopolsituācija, kas būs pretrunā ar patērētāju interesēm, jo nepārprotami radīsies Sonera un Telia dominējošs stāvoklis telekomunikāciju tirgū, kas būtiski kavēs, ierobežos un deformēs konkurenci. Tā rezultātā telekomunikāciju tirgus kļūs nepievilcīgs jaunu investīciju ienākšanai un tiks apdraudēta jau izdarīto investīciju atgūšana, kā arī nenotiks vai kavēsies jaunu tirgus dalībnieku ienākšana tirgū. Tas, savukārt, neveicinās pakalpojumu cenu samazināšanos un kvalitātes paaugstināšanos.” Pēc ieinteresēto personu vērtējuma vienotais uzņēmums var izmantot savas finansu iespējas, lai izspiestu konkurentus, arī potenciālos, no jauniem pakalpojumu tirgiem. Vienotajam uzņēmumam būs lielākas iespējas pārorientēties uz jauno pakalpojumu veidu un sniegt to par zemākām cenām nekā konkurentam. Tiek uzskatīts, ka, apvienojoties uzņēmumiem Telia un Sonera, praktiski notiks fiksēto un mobilo operatoruzņēmumu Lattelekom un LMT apvienošanās, un tas ir ļoti bīstami, jo tad Latvijā praktiski izveidotos monopolizēta visa telekomunikāciju nozare - mobilie sakari, fiksētie sakari, starptautiskie sakari.

36. Kā norāda “Tele 2”, “apvienošanās rezultātā Latvijā izveidosies ievērojama telekomunikāciju infrastruktūras koncentrācija, kas radīs augstu barjeru potenciālo investoru ieguldījumiem telekomunikāciju infrastruktūras attīstībai” un tā rezultātā “kavēsies vispārējā telekomunikāciju attīstība Latvijā, jo, pastāvot ļoti augstam telekomunikāciju resursu koncentrācijas līmenim, pirmkārt, tiks kavēta konkurence nozarē, atbaidot potenciālos investorus, kam loģiskas sekas būs augstu telekomunikāciju pakalpojumu cenu saglabāšanās faktiski visiem telekomunikāciju pakalpojumu veidiem”.

37. LTA prezidija locekļi pauž bažas par to, ka Telia kontrolētais uzņēmums SIA “Telia MultiCom” varētu sākt izmantot Lattelekom kabeļu kanalizācijas šahtas un optiskās kabeļu maģistrāles bez atlīdzības vai par cenām, kas ir daudz zemākas nekā tirgus cenas. Līdz ar to tādiem uzņēmumiem, kam ir līdzīgs darbības spektrs (piem., “Baltkom TV”), pēkšņi un nemotivēti pasliktināsies godīgas konkurences iespēja. LKTOA (24.07.2002. vēstule Nr. 24/07-1) savukārt pauž pozitīvu viedokli par pašreizējo kabeļtelevīzijas pakalpojumu un datu pārraides pakalpojumu sniedzēju sadarbību ar Lattelekom attiecībā uz līniju nomu un pat tādā jautājumā, kā kabeļkanalizācijas izmantošana, kas dažus gadus atpakaļ būtu pat neiespējams sarunu temats.

38. Uz šā lēmuma pieņemšanas brīdi SPRK ir saņēmusi tikai vienu oficiālu iesniegumu par individuālās licences saņemšanu telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanai no 2003. gada 1. janvāra. Tai pašā laikā gatavību darboties gan fiksētajā, gan mobilajā tīklā publiski ir izteikušas vairāku uzņēmēj sabiedrību amatpersonas. Tomēr reāli konkurēt Latvijas teritorijā ar

Lattelekom un LMT tām būs grūti, jo tām nav savas visu Latviju aptverošas infrastruktūras. Lokālā līmenī, iespējams, veiksmīgāk konkurēt varēs tādas uzņēmējsabiedrības, kā valsts a/s “Latvenergo” un valsts a/s “Latvijas Dzelzceļš” u.c., kam ir sava infrastruktūra, vai pakalpojumu sniedzēji, kas nomās šīs telekomunikāciju līnijas. Tomēr ir skaidrs, ka nomāto līniju izmantošana jebkurā gadījumā var tikai paaugstināt pakalpojuma cenu, tādēļ konkurence varēs notikt tikai ar pakalpojuma kvalitāti un daudzveidību, jauniem pakalpojumu veidiem.

39. Ņemot vērā to, ka publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla un publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla pakalpojumi veido atsevišķus konkrētos tirgus, apvienošanās rezultātā nenotiek LMT un Lattelekom horizontālā integrācija, t.i., darījuma rezultātā nepalielinās LMT tirgus daļa publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgū un nepalielinās Lattelekom tirgus daļa publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgū. Abu uzņēmumu apvienošanai ir vertikālas sekas, jo LMT publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu sniegšanai izmanto arī Lattelekom piederošo infrastruktūru. Vērtējot apvienošanas vertikālās sekas, pastāv bažas par t.s. “dziļās kabatas” efektu. Ekonomiski stipra kompānija varētu atļauties ciest zināmus zaudējumus un subsidēt kādam no kontrolētajiem tirgus dalībniekiem Latvijā ievērojami pazeminātas pakalpojumu cenas, lai tikai neļautu ienākt tirgū vai nostiprināties jauniem tirgus dalībniekiem, kas ir īpaši bīstami tādā augsti koncentrētā nozarē kā telekomunikācijas.

40. Saskaņā ar likuma “Par telekomunikācijām” 8. panta pirmās daļas 9. punktu un SPRK 16.05.2002. apstiprinātajiem “Noteikumiem telekomunikāciju uzņēmumu ar būtisku ietekmi tirgū atzīšanai” SPRK reizi gadā nosaka tos telekomunikāciju uzņēmumus, kam ir būtiska ietekme tirgū (vairāk kā 25% tirgus daļa attiecīgajā telekomunikāciju pakalpojumu tirgū vai citas pazīmes), un nosaka speciālās prasības šo uzņēmumu darbībai (izmaksu atdalīšanai, finanšu atskaitēm, izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodikas ievērošanai, izmaksām tuvināties tarifiem, nediskriminējošiem noteikumiem un informācijas sniegšanas saistībām). Ņemot vērā, ka Lattelekom un LMT, un, iespējams, arī Datatel vistīcamāk tiks atzītas par telekomunikāciju uzņēmumu ar būtisku ietekmi kādā no konkrētajiem tirgiem un šāds stāvoklis var saglabāties vairākus gadus, šie operatori zināmu laiku atradīsies SPRK īpašas uzmanības lokā.

41. Pēc Lattelekom ekskluzīvo tiesību izbeigšanās 2003. gada 1. janvārī pastāv reāla iespēja publisko fiksēto telekomunikāciju pakalpojumu tirgū ienākt jauniem tirgus dalībniekiem. Latvijā ir vairākas uzņēmējsabiedrības, kurām jau ir sava fiksēto telekomunikāciju tīklu infrastruktūra - valsts a/s “Latvenergo”, valsts a/s “Latvijas Dzelzceļš”, Valsts informācijas tīkla aģentūra u.c. Šīs

uzņēmējsabiedrības ir Lattelekom potenciālie konkurenti pakalpojumu sniegšanā fiksētajos telekomunikāciju tīklos. Vairākas no tām publiski jau izteikušas savu gatavību sniegt datu pārraides, balss telefonijas, nomāto līniju pakalpojumus, arī starptautiskos. Tomēr jāreķinās ar to, ka pirmajos gados jaunie tirgus dalībnieki nevarēs līdzvērtīgi konkurēt ar Telia AB kontrolētajām Lattelekom un Datatel. Pastāv arī potenciāla iespēja, ka kāda uzņēmējsabiedrība, līdzīgi kā Datatel pašlaik, uz līguma pamata ar jauno apvienoto tirgus dalībnieku iznomā piekļuvi starptautiskajiem telekomunikāciju tīkliem un sniedz attiecīgās jaudas citiem telekomunikāciju pakalpojumu sniedzējiem vai lietotājiem. Tajā pašā laikā faktiski izeju uz starptautisko piekļuvi Latvijā nodrošina Telia īpašumā vai nomā esoši jūras un sauszemes kabeļi, tātad viens tirgus dalībnieks. Starptautisko piekļuvi varētu nodrošināt arī ar citu - gāzes, elektrības, dzelzceļa utml. - komunikāciju palīdzību, izmantojot jau izveidotu starptautisku infrastruktūru, kas ir relatīvi lokāla, tomēr lietotāju interesē pietiekami plašs pakalpojumu klāsts, ko var piedāvāt tikai Lattelekom savā visu Latviju aptverošajā telekomunikāciju tīklā.

42. Apvienošanās rezultātā Lattelekom un Datatel, kas vienīgās darbojas telekomunikāciju starptautiskās piekļuves pakalpojumu tirgū Latvijā, kļūs par vienu tirgus dalībnieku un vienīgo starptautiskā pieslēguma nodrošinātāju starptautiskajiem telekomunikāciju tīkliem un globālajam interneta tīklam. Tādējādi konkurence šajā tirgū tiks likvidēta. Tas tiešā veidā var atsaukties uz šā pakalpojuma cenām, paaugstinot tās. Potenciālu konkurenci varētu veidot citas kabeļsistēmas, bezvadu sistēmas vai radiosavienojumu nodrošinošas sistēmas, kuras realizētu ārvalstu investori, kā arī kāds no Latvijas uzņēmumiem, kam jau ir sava infrastruktūra ar izeju uz starptautiskajiem telekomunikāciju tīkliem. Ņemot vērā Latvijas relatīvi mazo un ierobežoto telekomunikāciju pakalpojumu realizācijas tirgu, tikai īpaši labvēlīga valsts politika var piesaistīt šādus investorus. Telia kopā ar Krievijas kompāniju "Rostelekom" veido kopīgu Baltijas kabeļu sistēmas tīklu, kurš ietvers arī Latviju. Tas varētu piedāvāt jaunus starptautiskos pieslēgumus globālajam interneta tīklam Austrumu, Dienvidu un Ziemeļu virzienā. Tomēr Telia īpašumtiesības uz kabeļu sistēmu neļauj paredzēt konkurences veidošanos šajā tirgū. Lai novērstu monopola veidošanos minētajā tirgū, tika izvērtēts, cik lielā mērā situāciju atrisinātu Datatel atsavināšana trešajām, no apvienošanās dalībniekiem neatkarīgām personām. Tika secināts, ka šādai trešajai personai darbība tirgū būtu ekonomiski daudz neizdevīgāka, jo tai nebūtu tiešas saites ar Telia piederošo globālo telekomunikāciju tīklu "Viking Network". Tas paaugstinātu pakalpojuma izmaksas, līdz ar to samazinātos jaunā tirgus dalībnieka konkurētspēja. Tādēļ Datatel atsavināšana tiek atzīta par nelietderīgu.

43. Lattelekom, SIA "Telia Latvija" un SIA "Telia MultiCom Dati", kas pašlaik sniedz interneta vietējās piekļuves pakalpojumus, apvienošanās rezultātā kļūs par vienu tirgus dalībnieku ar kopējo tirgus daļu (*)% (saskaņā ar Ziņojumā sniegto informāciju) vai ap (*)% (saskaņā ar citu avotu sniegto informāciju). Ievērojot to, ka Lattelekom ir publiskā fiksēto telekomunikāciju tīkla vienīgais operators un pēc apvienošanās kopā ar Datatel arī vienīgais tirgus dalībnieks starptautiskās interneta piekļuves pakalpojumu tirgū, jaunā interneta vietējās piekļuves pakalpojumu tirgus dalībnieka tirgus daļa varētu radīt tam arī tirgus varu, tātad šajā tirgū varētu izveidoties dominējošais stāvoklis, kas vērtējams kā konkurenci negatīvi ietekmējošs faktors. Tomēr, ievērojot to, ka nepastāv nopietnas barjeras iekļūšanai vietējās interneta piekļuves pakalpojumu tirgū un tajā jau tagad vērojama spēcīga konkurence, un ja tiks stingri kontrolētas prasības telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū, var uzskatīt, ka apvienošanās neradīs nopietnus draudus konkurencei interneta vietējās piekļuves pakalpojumu tirgū.

44. Lattelekom, LMT un SIA "Telia Latvija", kas pašlaik sniedz datu pārraides pakalpojumus, apvienošanās rezultātā kļūs par vienu tirgus dalībnieku ar kopējo tirgus daļu (*)%. Iepriekš minēto apstākļu dēļ un ievērojot, ka LMT ir lielākā publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla operators, šajā tirgū var izveidoties dominējošais stāvoklis, kas vērtējams kā konkurenci negatīvi ietekmējošs faktors. Tomēr, ievērojot to, ka nepastāv nopietnas barjeras iekļūšanai datu pārraides pakalpojumu tirgū un tajā jau tagad vērojama spēcīga konkurence, un ja tiks stingri kontrolētas prasības telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū, var uzskatīt, ka apvienošanās neradīs nopietnus draudus konkurencei datu pārraides pakalpojumu tirgū.

45. Saskaņā ar likumu "Par telekomunikācijām" SPRK funkcijās ir iekļauta izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodikas apstiprināšana, lai nodrošinātu izmaksām tuvinātu tarifu piemērošanu balss telefonijā, nomātām līnijām un starpsavienojumiem (8. panta pirmās daļas 4. punkts), kā arī starpsavienojumu līgumu pamatpiedāvājumu un nomāto līniju pamatpiedāvājumu apstiprināšana (minētās panta daļas 6. punkts). Likuma "Par telekomunikācijām" 18. pants nosaka publisko telekomunikāciju tīklu operatoriem pienākumu "nodrošināt telekomunikāciju pakalpojumu lietotājiem un citiem telekomunikāciju uzņēmumiem nediskriminējošus publisko telekomunikāciju tīklu pieslēgšanas, starpsavienojumu, piekļuves tīkla atsaistīšanas un īpašās piekļuves tehniskos un komerciālos noteikumus", bet 27. panta trešā daļa nosaka, ka "publisko telekomunikāciju tīklu operatori, kuriem ir būtiska ietekme tirgū, nevar atteikt telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju pieprasījumus attiecībā uz īpašo piekļuvi." Minētā panta piektā daļa nosaka, ka "publisko telekomunikāciju tīklu operatori, kuriem ir būtiska ietekme tirgū, nevar atteikt savienot savu publisko telekomunikāciju tīklu ar citiem

publiskajiem telekomunikāciju tīkliem.” Tātad esošo telekomunikāciju tīklu operatoriem likums neļaus ļaunprātīgi izmantot savu privilēģēto stāvokli tirgū un piemērot citiem tirgus dalībniekiem diskriminējošus tirdzniecības nosacījumus nomāto līniju pakalpojumu tirgū un stāvoklis nākotnē būs atkarīgs no uzraudzības institūciju - SPRK un Konkurences padomes - darbības šajā jomā. Tomēr jāatzīmē SPRK savu darbību ir uzsākusi relatīvi nesen un nozares normatīvā bāze vēl nav pilnībā izstrādāta. Tādēļ lielāko operatoru - Lattelekom un LMT, arī Datatel - darbība tuvākajos gados būtu reglamentējama īpaši.

Kopsavilkums

Eiropas Savienības kompetentā institūcija - Eiropas Komisija - ar savu 10.07.2002. lēmumu ir atļāvusi Telia un Sonera apvienošanās. Ņemot vērā šā Konkurences padomes lēmuma 4. punktā minēto, Konkurences padome var izvirzīt Telia obligāti izpildāmus nosacījumus, lai mazinātu vai novērstu apvienošanās negatīvās sekas Latvijā katrā no konkrētajiem tirgiem. Kā konstatēts iepriekš, publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgū apvienošanās rezultātā ir iespējama LMT dominējošā stāvokļa izveidošanās, bet telekomunikāciju starptautiskās piekļuves pakalpojumu tirgū izveidojas monopolstāvoklis. Šajos tirgos potenciālā konkurence pēc Lattelekom monopoltiesību izbeigšanās paredzama visai vāja. Savukārt interneta vietējās piekļuves pakalpojumu tirgū un datu pārraides pakalpojumu tirgū jau eksistē un nākotnē tiek prognozēta pieaugoša konkurence.

Telia un Sonera oficiālie pārstāvji 2002. gada 2. augustā (izejošais Nr. 5-693), 5. augustā tikšanās laikā un 7. augustā (izejošais Nr. 5-703) tika informēti par tiem tirgiem, kuros Konkurences padome saskata draudus konkurencei, un par iespējamiem apvienošanās noteikumiem. Apvienošanās dalībnieku pilnvarotie pārstāvji 2002. gada 6. augustā iesniedza Konkurences padomei savus apvienošanās noteikumu priekšlikumus.

Konkurences padome savas kompetences ietvaros izvērtēja LIA un LTA priekšlikumus apvienošanās seku samazināšanai vai novēršanai. Konkurences padome ņēma vērā likumā “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” un likumā “Par telekomunikācijām” noteiktos SPRK uzdevumus un tiesības.

Ņemot vērā minēto un likuma “Par telekomunikācijām” 2., 8., 18., 27., 36., 40. un 47. pantu un likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 1. un 9. pantu, kā arī Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 03.07.2002. apstiprināto “Noteikumu par individuālajās licencēs telekomunikāciju nozarē iekļaujamajiem noteikumiem un nosacījumiem” 4.25., 5.2. un 5.5. apakšpunktus un pamatojoties uz Konkurences likuma 1. panta 2. un 9. punktu, 2. pantu, 3. pantu, 6. panta pirmās daļas 3. punktu, 8. panta pirmās daļas 3. punktu, 15. panta pirmās daļas 3. punktu un 16. pantu, Konkurences padome

nolēma:

1. Konstatēt, ka "Telia AB" un "Sonera Corporation" apvienošanās Latvijā izpaudīsies tādējādi, ka SIA "Lattelekom SIA", SIA "Latvijas Mobilais telefons" un citi "Telia AB" kontrolētie uzņēmumi kļūs par vienu tirgus dalībnieku Konkurences likuma 1. panta 9. punkta izpratnē.

2. Konstatēt, ka "Telia AB" un "Sonera Corporation" apvienošanās rezultātā vairākos telekomunikāciju pakalpojumu tirgos Latvijā var notikt ievērojama koncentrācija:

2.1. publiskā mobilā telekomunikāciju tīkla pakalpojumu tirgū iespējama SIA "Latvijas Mobilais Telefons" dominējošā stāvokļa izveidošanās, kas var ievērojami kavēt konkurences attīstību, īpaši ņemot vērā trešā operatora iespējamo darbības uzsākšanu;

2.2. telekomunikāciju starptautiskās piekļuves pakalpojumu tirgū izveidosies jaunā tirgus dalībnieka (SIA "Lattelekom SIA" un SIA "Datatel") monopolstāvoklis, kas likvidēs patreiz pastāvošo konkurenci un ievērojami kavēs jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu tirgū;

2.3. interneta vietējās piekļuves pakalpojumu tirgū un datu pārraides tirgū var izveidoties jaunā tirgus dalībnieka (SIA "Lattelekom SIA" un SIA "Telia Latvija") dominējošais stāvoklis, kas konkurenci šajā tirgū ievērojami nekavēs un neierobežos;

2.4. jaunā tirgus dalībnieka (SIA "Lattelekom SIA" un SIA "Latvijas Mobilais Telefons") rīcībā koncentrēsies fiksēto un mobilo telekomunikāciju tīklu infrastruktūra, kas nākotnē var ievērojami kavēt jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu nomāto līniju pakalpojumu tirgū, tomēr, ievērojot telekomunikāciju jomu regulējošo likumdošanu, nevar ievērojami ierobežot vai kavēt konkurenci citu telekomunikāciju pakalpojumu tirgū.

3. Atļaut "Telia AB" un "Sonera Corporation" apvienošanos ar šādiem noteikumiem:

3.1. "SIA "Lattelekom SIA" un SIA "Datatel":

1) sākot ar 2003. gada 1. janvāri līdz 2005. gada 31. decembrim nodrošināt jebkuras trešās personas brīvu un nediskriminējošu piekļuvi starptautiskajai telekomunikāciju infrastruktūrai starp Latviju un citām valstīm tālākai telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanai Latvijas teritorijā, tehnisko un jaudas iespēju robežās apmierinot šo personu saprātīgus piekļuves pieprasījumus;

2) turpmākos trīs gadus, līdz 2005. gada 31. decembrim, ziņot Konkurences padomei par visiem 3.1.1. apakšpunktā minēto trešo personu pieprasījumiem viena mēneša laikā pēc darījuma noslēgšanas vai atteikuma slēgt darījumu;

3) pēc Konkurences padomes pieprasījuma sniegt nepieciešamo papildu informāciju, kas saistīta ar minētajiem trešo personu pieprasījumiem.

3.2. Aicināt Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju iekļaut SIA "Latvijas Mobilais Telefons" individuālajā licencē nosacījumu - pēc trešā mobilā telekomunikāciju tīkla operatora darbības uzsākšanas noslēgt nacionālās viesabonēšanas (*roaming*) līgumu ar šo operatoru pēc tā pirmā pieprasījuma.

Konkurences padomes lēmums ir pārsūdzams Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto lēmumu saskaņā ar 04.10.2001. Konkurences likuma 8. panta otro daļu, LR Civilprocesa likuma Pārejas noteikumu 1. punktu un Civilprocesa kodeksa 24.-A nodaļu.

Priekšsēdētājs

P.Vilks

(*) - ierobežotas pieejamības informācija